

Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
lina.oskarsson@regeringskansliet.se

Yttrande över underlag för genomförande av EU-förordning om invasiva främmande arter

(Ert dnr M2015/2406/R)

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att det är angeläget att förebygga, minimera och mildra de negativa effekterna på biologisk mångfald och människors hälsa av såväl avsiktlig som oavsiktlig introduktion och spridning av invasiva främmande arter. Länsstyrelsen anser därför att det är ett bra förslag att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten blir behöriga myndigheter för tillämpningen av EU-förordningen om invasiva främmande arter och att de bland annat tar fram handlingsplaner för de berörda arterna.

Länsstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslagen om länsstyrelsernas roll och ansvar, men avstyrker att länsstyrelserna ska ta emot och avliva sällskapsdjur då länsstyrelserna saknar kompetens och möjligheter för detta. Länsstyrelsen konstaterar att arbetet med genomförande av EU-förordningen kommer att kräva resurser som idag inte är finansierade.

Länsstyrelsernas roll och ansvar

Länsstyrelsen anser att det är rimligt att länsstyrelserna har tillsynsansvar för att följa upp förordningens bestämmelser samt ansvar för de operativa åtgärderna mot invasiva främmande arter. Länsstyrelsen menar också att det är viktigt att detta ansvar omfattar alla naturtyper, inklusive produktionsskogar, för att skydda den biologiska mångfalden.

Det är också positivt att ansvar och genomförande ska kunna överlåtas till kommunerna liksom att åtgärder ska kunna genomföras på privat mark/egendom. Länsstyrelsen anser att det är rimligt att de markägare som har planterat ut främmande arter på sin mark också har ett ansvar för att ta bort dem. Större markägare bör kunna ta ansvar för att utrota de invasiva arterna på sina marker. För mindre markägare och arter som inte planterats ut är det rimligt att länsstyrelsen ansvarar för utrotningsåtgärderna.

Länsstyrelsen konstaterar dock att efterlevnaden av EU-förordningen kommer att kräva resurser som idag inte är finansierade. Länsstyrelsen anser att det är mycket

svårt att bedöma kostnader och arbetsmängd när varken arterna på EUs lista är kända eller vilka åtgärder som kommer ingå i de handlingsplaner som ska tas fram för arterna. Om arter som förekommer i Sverige kommer med på EUs lista behöver resurserna ökas kraftigt för att länsstyrelserna ska kunna ta förslaget ansvar eftersom arbetet med att praktiskt utrota dessa arter kommer att vara tidskrävande och kostsamt. Länsstyrelsen konstaterar att flera arter, såsom svartmunnad smörbult (*Neogobius melanostomus*) och amerikansk kammanet (*Mnemiopsis leidyi*), i praktiken är omöjliga att bekämpa. Andra arter som diskuteras att föras upp på EUs lista är trädgårdsväxter som t.ex. parkslide, lupin och jättebalsamin.

Förslaget om att ta emot och avliva sällskapsdjur avstyrks

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att länsstyrelserna ska ges bemyndigande att ta emot och avliva sällskapsdjur som är invasiva främmande arter då länsstyrelserna saknar kompetens och möjligheter för detta.

Vägledning och kunskapsspridning om praktiska åtgärder

För att praktiska åtgärder ska bli framgångsrika är det viktigt att Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten kontinuerligt sammanställer och sprider kunskap och erfarenhet om olika metoder. Länsstyrelsen vill betona vikten av att snabbt kunna genomföra riskanalyser och eventuella åtgärder när främmande arter upptäcks. År 2012 upptäcktes exempelvis Marmorkräfta i Märstaån i Stockholms län.

Lärdomar av detta är bland annat att:

- Det behövs nationell vägledning kring riskanalys och vilka tillstånd som krävs för åtgärder. Tillståndsprövningen behöver vara en snabb process.
- Det behövs en nationell vägledning/databas över utrotningsåtgärder
- Det behövs en nationell penningpott för nödatgärder - ett snabbt agerande medför minskad risk för spridning och ökad kostnad för utrotning. En nationell penningpott skulle även kunna koppla till andra akuta händelser som brand, översvämning m.m.

Svenska förhållanden

Många av de invasiva främmande arterna i Sverige är inhemska i en annan del av EU och kommer därför inte att komma med på kommissionens förteckning. Det är därför mycket bra att medlemsstaterna kan fortsätta arbeta mot andra invasiva arter än de på förteckningen, inklusive arter som är inhemska i någon annan del av EU. Det är angeläget att Sverige fortsätter arbeta mot de arter som utgör hot mot den biologiska mångfalden här. Ett sådant exempel är sjögull (*Nymphoides peltata*) som i Sverige är en invasiv främmande art som orsakar stora problem i bl.a. Mälaren, men som är inhemska i Sydeuropa och därför inte är aktuell för kommissionens lista.

Miljöövervakning

Vad gäller miljöövervakning är det viktigt att rigga ett system för att hålla koll på vilka invasiva främmande arter som finns i landet och hur de sprider sig. För att klara detta behövs:

- Samordnade övervakningsprogram för att kartlägga förekomsten och spridningen av invasiva främmande arter. För vattenlevande organismer behöver man samarbeta med andra länder (t.ex. i Östersjön).
- Utveckla särskilda övervakningsmetoder (t.ex. för svartmunnad smörbult som är bottenlevande).
- Databaser (GIS-baserade) med information om förekomsten och spridningen av invasiva främmande arter, inklusive utbyte av data mellan länder.
- Obligatorisk statistik från kommersiella fångster av invasiva främmande arter (exempelvis finns data från fisket på svartmunnad smörbult i Estland och Lettland men inte i Sverige, Finland och Polen).
- ”Målvakt” för rapportering av invasiva främmande arter – det ska vara tydligt vem man ska rapportera till.

Förebyggande arbete

Länsstyrelsen vill trycka på vikten av att arbeta förebyggande. Har en invasiv främmande art väl etablerat sig är det i regel mycket svårt och kostnadskrävande att få bort den. Det är därför viktigt att arbeta med information och snabba åtgärder för att förhindra både oavsiktlig och avsiktlig introduktion.

Exempel på förebyggande åtgärder är informationskampanjer riktade till myndigheter, allmänheten, näringsidkare m.fl., samt åtgärder för barlastvatten för att hindra spridning med fartyg.

Beslut i detta ärende har fattats av länsöverdirektör Magdalena Bosson. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Göran Åström, förvaltningsdirektör Åsa Ryding samt naturvårdschef Mia Olausson, den sistnämnda föredragande.

Magdalena Bosson

Mia Olausson